

TÉLUTÓ.

III.

Visszatérve a házba, a városfőhadnagy lefeküdt, anélkül, hogy elnyugodott volna. Mit tett ő? Cinkosául szegődött egy embernek — nem, egy ügynek, amelyet örületnek tartott. Örületnek, szerelemhez hasonló, mámoros megtántorodásnak — de nem gonosz elvetemedettségnek. Másfél esztendeje pedig csak azt látta, hogy e megtántorodás részeseit veszett vadállatok gyanánt üldözik, gyilkolják halomra.

„Istennek nagyobbal tartozik“, hallotta a menekülő szavát, és érezte egész súlyával azt a különös parancsot, mely népe javáért a mindenkitől megvetett szolgálatba és a szolgálatban ma ekkora hűtlenségbe kényszerítette. Hogy hol van az igazság: szinte behunyt szemmel a meglévő hatalom eszközéül szolgálni, — nyíltan előbb őrijongó, ma irtóztatóan büntetett, lethargiában senyvedő népéhez állítani, — vagy kétfelé szolgálva, egy jóért dolgozva lassan mindkét felől meggyűlöltté válni — nem tudta most megítélni. Nem is bírt valóban végiggondolni mindenben. Érezte a meghasonlást magában, de hogy mi mivel került benne szembe, arról tűnődni most nem volt alkalmas óra. Tudta, hogy a veszély csak kilépett a küszöbén és hogy sokkal nagyobb, mint tegnap este.

Minden percben megzörrenhetett a zsandárfegyver a kapun.

E helyett azonban az aszonyok szobájában hallott kapkodást, lépéseket. A felesége jött, ingrevett nagykendőben, hálófőkötőben, lábára strimfli nélkül húzva a papucs. Sohasem látta így a szobájából kilépni.

— Hol van Klaudina?

— Már felkelt?

— Eltűnt.

A szó, amit az anya kiejtett, összeakasztotta a két szülő tekintetét. Nem merték tovább fűzni. Az apa kifordult az ágyból, sebesen felöltözött és nesztelenül kutatta át az egész telket, nehogy a cseléd észrevegyen valamit... Az első elsápadásból arca mind sötétebb színt vett. Amikor visszatért, a felesége megijedt tőle. Bezárta az ajtót maga után és az öltözetlenségtől, rémülettől vacogó asszony elé állott.

Kegyetlen rövidséggel metszette fel a talányt!

— Maradt-e Klaudina magában az este?

— Sokáig.

— Hol?

— A szobájában.

— Te hagytad ott?

— Ő kért, hogy menjek vacsorát főzni.

— Úgy!

Ölbefogott kézzel, összehúzott szemmel az ablakhoz állt és számotvetett. Aztán megfordult:

— Klaudinát a menekült szöktette meg!

Az asszony a kéményre intett.

— Ó. Krizbai. A „honfú“... a „honvédtiszt“... a gazember!

Leesett egy székre, a szeme üvegesen meredt el egy pillanatra. Megrázta a fejét.

— Sokat feltételeztél rólam, jómadár, de az utolsó számításod túllőtt a célon. Hogy hallgatni fogok.

Felállt, járkált, megállott, felkacagott. És töredezve beszélt:

— A becsületszavad! — A ruhámat, Zsuzsa! Hány óra? Úgy kell nekem! Két úr bolond szolgájának!

Az ajtóban elibeesdekelt az asszony:

— Mit akar —?

— Visszakapni, asszony, a megfutamodott — leányodat!

— Hová megy?

— A zsandármériára.

Az asszony rá akarta vetni magát, visszahúzni két esdeklő karjával. — Elhárította, kilépett.

... Most, hogy még az összefüggést sem értette, csak úgy, mint az állat, amelyik nagy veszedelemben ösztönből a legokosabbat teszi, az anya összeszedte magát. Mintha remélt volna valamit az önuralmától: felköltötte a szolgálot, tüzeket gyujtogatott, kiadta a reggelit, piacra küldött. Amíg lehet, tartani magát, titkolni a szégyent.

Csak egy félóra mult... Tompa, bizonytalan léptek a gágon. Klaudina, mint a kísértet megjelent.

— Édesanyám!

Összekulcsolt kézzel állott elejébe.

Az anya felkiáltott:

— Fiam, be se jöjj, szót se szólj, nincs idő rá, fuss apádért a zsandármériára! Mutasd meg magadat nekie!

Klaudina fordult. A gánküszöbön az apjával találta magát szemben.

Az apa szó nélkül tántorodott az ajtófélfának. — Klaudina letérdelt eléje.

— Ne csókold a kezemet... hátha nekem kell tőled bocsánatot kérnem. — Hol voltál?

— Krizbaival találkozni.

— Tudtával szöktél?

— Tudtán kívül.

— S nem kellettél?

Alig hallatszott:

— Nem.

— Még a szégyenben sincs szerencséd. Elfelejtett?

— Erről nem volt szó... Azt mondta: ő semmit sem tehet édesapámnak ellenére.

Czinege István megragadta és falhoz szorította a leányt.

— És én... ide hallgass... mibe kergettél... én elárultam... én feljelentettem Krizbait!

Klaudina elomlott, némán, mint a levágott fű, az apja kezében.

Az anya sikoltása, s a házban támadt asszonyi lőtás-futás egészen

kívülmaradt a főhadnagy pillanatnyi gondolatkörein. A nagy megfordulás, hogy leányát visszakapta, de ártatlan vért juttat sötét kezekbe — szinte felfoghatatlan volt, mintha tőle függetlenül egy gonosz hatalom kápráztatná, hajszolná alig követhető események nyomában.

— Megmenteni...!?

Apflerbe kapaszkodott, indult is. Szemben találta, a zsandárméria felől jött. Az arca felvillanásából látta, hogy az is őt keresi. Friss volt, pedig az éjjel későig folyt a hajsza.

— S ez úgy igaz, tekintetes Uram, ahogy az altiszt jelentette nekem?

— Mit mondott?

Sötétben, magába veszve hallgatta Apflert, mert úgy tetszett neki, hogy nem emlékszik már mindenre pontosan.

— Hogy a tekintetes Uram ma reggel hét órakor engem keresett a zsandármérián, s nem találva, a szolgálattelvőnek jelentette, hogy hol fogható le Krizbai.

Nem kapva semmi választ, folytatta:

— Az altiszt mentegette szinte magát, hogy a patrullt a tegnap rekvirált szekerek egyikén az én tudtom nélkül azonnal indította Tövisnek. Azzal takarózott, hogy tekintetes Uram mozdulni nem akart az őrszobából, amíg nem intézkedtek. Sőt — hogy követelte volna, hogy az őrmester is menjen, aki tegnap felismerte. Hogy a menekülő már egy jó óra egérutat nyert és csak abban lehet bízni, hogy a tövisi malomban elidőz, míg számbaadja a molnárnak a szekeret.

Czinege István alig bírta végighallgatni mindezt. Saját szavai idegeknek voltak... s olyan szörnyű volt a csengésük!

— Még a ruháját is leírta eszerint a tekintetes Uram. Zöldzsinóros abanadrág, szürke ujjas, fekete kerekkalap — egy nőt is említett volna a szekéren.

A zsandármériára értek, Apfler irodahelyiségébe.

Csak most, a leülésnél vette észre a főhadnagy, milyen sötét a Czinege István arca.

— Mondja, tekintetes Uram, a Krizbai törbecsalásáért forszírozta tegnap este a torockói és csombordi utak erősebb szemmeltartását?

Czinege kínosan tekintett fel töprengéséből. Egész szótlansága idején azzal vetett számot, használhat-e az a majdnem másfélórai egérút Krizbainak? Miért is nem faggatta ki Klaudinát, mennyire voltak az útban?

— Apfler, mint barátoknak akarok neked most szólni. Vallani. Az este nyolc és kilenc óra közt Krizbait a lakásomon találtam. Mikor az őrmester a nyomába ért, a kerteken át az én portáig futott. Elrejtettem. Hogy miért? Te emlékszel Kicsi-Ágnesre. Annak a gyermeknek annyi jó órája volt az életben, amennyit ez az ember szerzett. Megérthetted, hogy —

— Dehát nem éppen azért teszünk esküt a császárra, hogy még az ilyen nehéz kísértésben is hívek maradhassunk?

— Tegnap ilyenkor én is ezt mondtam volna.

— Most aztán igazán nem értem a tekintetes Uramat.

Czinege tudta, milyen kérdés következik. Elszánta magát.

— Ne is szólj. Azt akarod kérdeni, hogy akkorhát miért... árulkodtam? Azért: mert azt hittem, hogy — hogy rabolni járt nálam.

Apfler előtt ez egészen érthetetlen volt.

— Ezt neked most meg nem magyarázhatom. Értsd meg, egy szörnyű gyalázzal gyanúsítottam, elvesztettem a fejemet és iderohtam — feladtam.

Egészen halkan tette hozzá:

— Amivel vádoltam... ártatlan benne...

Nagyon rövid csend után szólalt meg Apfler:

— Nem gondolja tekintetes Uram, hogy ez így jól van? Megtalálta a kötelesség útját. Krizbai kézrekerül, tekintetes Uramnak nekem tett vallomása pedig a sírban nem lehet jobb helyen... A jelentést rögtön megfogalmazom. Úgy, hogy hivatalnoki, alattvalói becsülete foltatlan marad. Enélkül minden összeomlik.

Most magára is gondolt, a Klaudinával remélt boldog kapcsolatra, és ezért elpirult, mert még nem volt minden nyílt beszéd tárgya közöttük.

— Igen, igen, a családom jövője... De a polgárság... a város... Ha ők megtudják, hogy én adtam kézre.

— A mi embereink hallgatnak és a jelentéseink soha napfényre nem jutnak.

— És a lelkiismeret?

— Éppen annak kell megnyugodni, hogy esküjének eleget tett.

— Még ez sem igaz! Még ebbe sem kapaszkodhatom, hogy megbocsás-sak magamnak! Én Krizbait személyes, buta dühben... bosszúból...

Felugrott:

— Hát nem érted, hogy mit akarok? Tudni akarom, semmit sem tehetsz, hogy Krizbai ne kerüljön kézre?

Apfler csodálkozásból csodálkozásba esett.

— Egyszer lehetetlen, mert hiszen tekintetes Uram maga küldte és pontosan utasította a zsandárokat! Másodszor az én meggyőződésem, az én tisztí becsületem.

— Igen, igen! Nektek könnyű! Nektek nincs két becsületetek!

— Két... becsületünk?

Czinege István sötétre gyúlt.

— Ez az... — mondta magának.

Most megtalálta a nevét a visszásságnak, amely régóta rágta és most — úgy érezte — halálosat mart a lelkébe.

Darabig fel és alá járt, azután komor nyugalommal szólt:

— Írd meg a jelentésedet az őrnagynak, ahogy jónak látod. Krizbain s rajtam, az én lelkemen, legfeljebb az Isten ha segít. Legalább rajtatok segítsen.

— A jelentést megcsinálom. Nézze, tekintetes Uram, hiszen sokféle-képen lehet valamit elmondani. Addig töröm rajta a fejemet, amíg úgy meg tudom írni, hogy minden jó lesz.

— Vigyázz, a jelentésed felborulhat. Ha Krizbai mindent úgy vall be, ahogy volt... Nem, ezt ő nem fogja soha tenni. Tőle nem számíthatok semmi olyan árulásra, ami könnyítene a lelkemen. Az egyedüli reményem az, hogy ő másfélórával előrement.

Az utcán volt, csak a szokás vitte a hivatal felé, mert az agya össze-vissza gomolygott. A házuk előtt eszébe jutott Klaudina. Homályosan derengett benne, hogy betegen hagyta.

Belépett hozzá. A hajadon bő, fehér köntösben a lócán volt párnák közé fektetve, a lába alatt meleg téglák. Színtelenre vált ajka semmit, a

szeme csupán egyet kérdezett. Az apa túl volt a haragon, csak mélységes szánalmat érzett most iránta.

— Meddig jutottatok, fiam, az útban?

— Krizbai... val?

— Vele.

— A Tövisi Pad tetejéig.

— Hány óra lehetett akkor?

— Félhét... háromfertály...

— Alig hiszem. Hogy tudtál volna onnan ilyen korán visszagyalogolni. Nem volt még nyolc óra, amikor én hazajöttem.

— Szekérrel hozott vissza a Cifráig.

— Krizbai? Visszatért?

— Azt mondta: nála csak az élet forog kockán, de nálam a becsületem.

Czinege összement a karosszékekben, mintha csontjait veszttette volna. Most látta Krizbait, lelke egészében, és most vált előtte világossá, hogy az meg nem menekülhet. A visszatéréssel legalább háromfertály órát veszített, a többi kipótolja a patrullnak pihent lovakkal befogott szekere.

— Találkoztál-e valakivel, aki rádismert?

— Azt hiszem, senki sem ismert reám. Csak paraszttal találkoztam.

— Akkor még mindig marad számodra egy út az életben.

— Igen, édesapám.

Klaudina lehajtotta a fejét, mint ítélet után.

Ez jól volt már, hát nem akart senkit se keseríteni. Felment a hivatalba és ott várta, hogy meghallja a hírt, amely az ő lelkének lesz a halálos ítélete.

Dolgozni nem bír, az ablakhoz állt és kibámult a piacra. Szemben a vár fekete, kormosra perzselt gyűrűje, jobbkézt a félig tetőtlen kollégium, s a kettő között a négyszáznak durván feldombolt sírhantja. A sírhant előtt... a híg télutói sárban...

Egy szekér jött a búzapiac felől, a tövisi útról, s a zsandárméria felé tartott. Rezescsákósok közepén egy fiatal parasztlegényféle ült, a keze, a lába láncon, a kalapját elveszíthette. Széltől-fagytól veretes arca azonban a feltisztuló világosságban inkább elszántnak tetszett, mint szenvedőnek.

Egy-két utca gyermek és egy igen lerongyolt koldúsasszonyféle követte a szekeret. A felnőttek csak megállottak, mintha gyökeret vertek volna ott, ahol a látvány érte őket. Férfiak sötéten néztek, asszonyok eltakarták az arcukat... Temetés volt: elevent vittek temetni. A lerongyolt, baglyas fehérnép azonban durva átkokba tört ki, s a zsandárt, aki lefogta, összeköpdöste. A futáskor megőrült Bolond Nyika volt.

— Még ez is kockáztat valamit.

Czinege István most érezte először a kint, amelyben keresztrefeszített népe haldokolt. Most kezdte érteni a nemalkuvó utakat, a keserű dacot, amely a jót sem veszi szívesen attól, aki bántotta szentségeit.

Ő más utat próbált, és talán neki volt igaza... de mintha itt ez nem számítna, ez az okos, józan, olcsó igazság, mintha volna egy más, egy drágább, csak életen-véren vásárolható... az igazság, hogy a nemzetet örületeibe is követni kell. Mikor az egész test lázas, akkor minden porciájára részt vesz benne, csak a verejték, csak a szenny kívánczik el belőle,

hogy ne ossza az ő sorsát... Késő. Késő... Most egyedüli remény, hogy az ő kétszínű életén, mint két parton lábat vető hídon át, gyermeke elvész azok közé, akiknél elfelejt lassan mindent, ami neki, az apának még sajnált.

Egy zsandár jött érette. Vuics őrnagy úr kéreti a városfőhadnagy urat a zsandármériára.

— — — — Egészen idegenszerű, a hosszú télen át elszokott, éles napfény sütött be és még szembeötlőbbé tette a helyiség rideg voltát. Erdély térképe s a fiatal uralkodó sugár képmása volt minden dísz itten. Az őrnagy szemben ült az ajtóval a zöldposztós asztal mellett. Balról Apfler, előtte a jegyzőkönyv. Pillantása megnyugtató volt, szinte biztató.

Az őrnagy korlátoltságánál jobban sebezte Czinegét a jobbán ülő szikár, himlőhelyes kapitány jelenléte. Ez türelmetlenül futtatta át szemét egy papírívén, Krizbai bűnlajstromán.

A fogoly balkézt állott. Keze láncon, jobbán a kötést vér szennyezte. Arca közömbös volt, mintha túl lenne az őt érhető legkeservesebben. Mégis, mikor tekintete a belépő városfőhadnagra fordult, új, kérdező szenvedés bukott fel benne.

Az őrnagy kezét nyújtott Czinege Istvánnak.

Szégyenletes felsülések sorozata volt idáig, e helyt, a zsandárság szereplése. Minden megtört a hallgatag, megközelíthetetlen, konok népen. Most végül egy „gutgesinnt“ érdemhez segítette az új államszervet.

— Köszönöm, köszönöm.

A fogoly behúnyta a szemét. Mi ez a „köszönöm“ Czinege Istvánnak?

— Kérem a városfőhadnagy urat, vegye szemügyre a foglyot. Azonos-e Krizbai Miklóssal, aki negyvennyolc tavaszán a helyi főiskolát mint jurátus diák látogatta?

Krizbai kímélni akarta Czinegét és elébe vágott:

— Krizbai Miklós vagyok, az, akit keresnek.

A kapitány izgágán kiáltott rá:

— Ki kérdezte Önt?

Az őrnagyhoz fordult:

— Pardon, majd én.

— Mit dicsekszik a nevével? Csak dicsekedjék továbbra is, ez az út nagyon magasba vezet! Lássuk csak — a lépcsőket!

Összehúzott szemmel újra az ívbe pillantott.

— Krizbai Miklós 1848 nyarán diligentián kívül visszatért Háromszékből és a helybeli iparos-, kereskedő- és tanulóifjakat a lázadó hadsereg részére toborzotta.

A kapitány elhallgatott, várta, hogy a fogoly tagadjon.

Krizbai ráhagyta:

— Úgy van.

— Nevezett vezette azt a fehérszemkötős császári parlamentairet, akinek a fedezete alatt Bem egész serege kibujt a kelepcéből Szászsebesnél.

A fogoly fejebb emelte a fejét.

— Valóban én voltam az egyik vezető.

— A retiráda többi, komoly hadvezetéshez méltatlan, hitvány trükkjeiben is föludas volt.

— Minden erőmmel szolgáltam tábornokomat, Bemet és hazám ügyét.

— ... A „Honvéd“ cikkeiben gyalázta a császárt! Rágalmazta az osztrák hadvezetőség nagyjait!

— Csak azt írtam meg, hogy hitem szerint a császári felkelők felsőbb parancs nélkül Enyedet el nem merték volna pusztítani.

A kapitány előrefúrta a fejét a fogoly felé.

— Verfluchter Kerl! Miért menekült akkor mégis császári fedél alá? Krizbai Czinegére nézett. Láttá, hogy a városfőhadnagy elsápad.

— Erre nem felelek.

— Császári ember szekeren lopakodott tovább!

— Gyalog fogtak el Tövisen túl a gyulafehérvári úton.

— — — Ez az ember nem az, aki csak úgy, semmi okból tagad. Kinek a javára hazudik? Mi érdeke van benne? A kapitány gyanakodva tekintett Czinege Istvánra.

— Városfőhadnagy úr, mondja szemébe neki a vallomását!

Apfler félhangosan fordult fellebbvalóihoz.

— Bocsánat. A vallomás már írásban fekszik az őrnagy úr előtt. Felesleges azt megismételteni.

Az őrnagy bólintott.

— Valóban, időpocsékolás. A foglyot csak identifikálni akartuk és ez megtörtént, nem tartozik rám, hogyan került horogra.

— Az nem elég. Hallja meg a fogoly a feljelentő szájából, legyen neki ez az első lecke. Lássá, hogy nem minden fajtájabeli veszett meg!

Apfler sűgva kérte:

— Bocsánat kapitány úr, a városfőhadnagy úrnak mégis kellemetlen lehet, hogy a fogoly előtt így leleplezze magát.

— Was ... kellemetlen? Jó hivatalnok fűtүүл rá, mit gondol róla egy Kossuth-kučia!

Apfler most az őrnagyhoz fordult:

— Őrnagy úr, kérem... akkor is inkább olvassa fel valaki a vallomást!

— Helyes. Kapitány úr, ne ragadtassa el magát!

Apfler a kezébe vette a papírt. Köhintett és ezalatt a fogolyra nézett.

Üzent neki a szemével:

— Annyit higyj belőle, amennyi neked valószínű.

A városfőhadnagy felé szinte imádkozott a tekintete:

— Hallgass ... az Istenre kérlek, hallgass!

Csakhogy a három tekintet nem értette meg egymást.

— — — „Czinege István városfőhadnagy úr a hozzá menekült Krizbai Miklóst szemtől szemben ki nem utasíthatta a házából. Nevezett ugyanis sok éven át volt gyermekeinek nevelője. A városfőhadnagy úr kénytelen volt cselhez folyamodni. Este elrejtette Krizbait és hajnalban útratette, amikor is nyomába vezette a zsandárságot...“

Czinege Istvánt mindmostanig a szégyen és a fájdalom lebénította. Most bentszakadt lélekzettel meredt el a fogolyra ... Döbbenet, — szinte útálat sötétítette el annak arcát.

Felugrott, kiáltani akart, lehajtani magáról a lelkén esett szennyes szókat, mint undorító férget ... De ahogy hirtelen a halálsápadtan olvasó fiatal férfira nézett, visszarekedt a kiáltása. Ha most elveszti a fejét ... ha kiabál ... ha leleplez ... Apflernek sírt ásott ... Pedig az a maga módján jót akart.

Összeszedte erejét, esztét.

— Őrnagy úr! Ezt a vallomást én nem mondtam penna alá Apfler főhadnagy úrnak. Ő azt tévesen értelmezte és így tévesen okadatolta tetteimet. Engedje meg, hogy kikorrigáljam azt, amit reggeli kusza lelkiállapotomban elfelejtettem megmagyarázni. — Én Krizbai Miklóst, gyermekeim praeceptorát elbujtattam és útratettem, azzal a tökéletes szándékkal, hogy *megmenekítem!*

— És aztán megbánta szándékát? Felébredt alattvalói lelkiismerete? Az eset érthető, sőt menthető...

Az őrnagy szinte jóindulatúan mondta ezt.

A városfőhadnagy keserves-keményen rakta egymás mellé a szót.

— Én Krizbai Miklóst nem hivatali lelkiismeretből, hanem személyes bosszúból jelentettem fel. Távozása után azt hittem, hogy megpróbolt.

A kapitány fintort vágott:

— Ah... ilyen bizalmat gerjesztők ezek a „honvédtiszt“ urak!

Czinege csak egy pillanatig küzködött... a mindennél szentebbéért... Amiért az eddig legnagyobbnak vélt szégyent is fejére idézheti a szóban, amellyel lecsapott a kapitányra:

— Azt hittem, hogy megszöktette a leányomat!

Apfler rémülten lépett hozzá közelebb.

— És?

A vallomástevő mély részvétellel nézett reá.

— Krizbai Miklós nem szöktette el a leányomat. A leányom... maga szökött utána, hogy megossa véle a nyomorúságot!

Apflerre most szakadt rá a ház, amit eddig építgetett.

Még az őrnagy is kitört:

— Um Gotteswillen, ilyen skandalummal dicsekedni!

— Alle die gleichen! — Szégyelje magát! — vágta feléje a kapitány.

— Akik előtt én már túl még szégyenkezni akarok tudni... azok előtt ez nem szégyen...

És pillantása összeforrott most a fogolyéval, találkozó testvériségben.

— Ruhig! Mit hallgatjuk ezt a handabandát? Egy helyett kettőt fogtunk, őrnagy úr s pontum!

Az őrnagy zsandárokért küldötte ki Apflert.

Míg megjöttek, a két tiszt pár szót cserélt. A kapitány majdnem dörzsölte a kezét örömeiben. De az őrnagy rosszkedvűen leintette:

— Ez a második siker szerintem fiasco. Ha az ilyenekből is kibújik a kigyó, mint ez a Czinege István, akkor én nem tudom, mire építünk mi itten?...

Csörgő láncokkal jöttek a zsandárok. Czinege István már a fogoly mellett állott, kezét bilincskészen rakta keresztbe.

Csattant a vasperec... indulhattak.

— Külön cellába! — kiáltott Apfler után a kapitány.

Míg átmentek az udvaron az első napfényben borzongó fák alatt, Czinege odasúgta Krizbainak:

— Szereted még?

— Arra nincs szó.

— Fiam. Ha csak börtönt kapsz... ha visszatérsz... a tiéd. Élek vagy halok addig: mindegy.

— Miért tette ezt? Érettem?

— Magamért. Jusson nekem is a ti kenyeretekből.

A pincébe épített cella ajtajában Apfler mélységes szemrehányással állott elibe Czinegének. Úgy tett, mintha a vasak biztonságát próbálná.

— Mit üzen a családjának, tekintetes Uram?

— Üzenem nekik, most már hiszem, hogy a honleány is nagy szó. Fejükre idéztem... A honleány tűr és vár, amíg a honfiú szenved.

Apfler a neki oly fájó üzenet után is lovagiasan búcsúzott.

— Isten vele, tekintetes Uram.

— Isten vele, főhadnagy úr. A tűz is lehet jó, a víz is lehet jó, külön-külön. De össze nem folyhatnak soha. Annak jaj, aki megpróbálja.

R. Berde Mária.

FEGYVERTELEN VADÁSZ DALA.

*Völgyek felett hangos torokkal
üzenhet a vadásztülök:
Békét kötök az állatokkal,
az erdővel kibékülök.*

*Rejtőzve már többé nem állok
zsákmánnyal csábító lesen.
Márciusi szalonka-párok
suhanjanak szerelmesen.*

*Jöhet a bükkös karcsú vadja,
a lenge-lányos öz-alak,
nem puskadörrenés fogadja,
csak egy szelid „nem bántalak“.*

*Völgyben, vadonban, rónaságon
a békesség bolyong velem.
Csak egy öröm van a világon
s ez az öröm fegyvertelen.*

*S a régi öz, ki annyi vérrel
pirosított havat, mohát,
s reám nézett véres szemével,
a régi öz is megbocsát.*

Aprily Lajos.